

Vlaams
Parlement

ingediend op **504** (2020-2021) – Nr. 1
20 oktober 2020 (2020-2021)

Voorstel van resolutie

van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul
en Chris Janssens

over de rol van Turkije
als regionale destabiliserende factor

TOELICHTING

De Turkse president Recep Tayyip Erdogan heeft zich de laatste jaren ontpopt als een autoritair leider met dictatoriale allures. Onder zijn leiderschap schakelde Turkije over naar een presidentieel systeem waardoor de president een aanzienlijke hoeveelheid macht verkreeg. Op die manier kon Erdogan de binnenlandse oppositie, waaronder ook de Koerdische beweging, harder aanpakken en het rechtssysteem naar zijn hand zetten. De Turkse regering onder leiding van Erdogans AK-partij (AKP) voert ook een actief islamiseringsbeleid. De verwezenlijkingen van Mustafa Kemal Atatürk, de grondlegger van het seculiere Turkije en de moderne Turkse staat, worden op die manier tenietgedaan. Dat Erdogan geen tegenspraak duldt, wordt ook steeds duidelijker in het buitenlandbeleid van het land waarin hij aan het roer staat.

Turkije probeert al geruime tijd invloed te verwerven als regionale grootmacht. Sinds de AKP in Turkije aan de macht kwam in 2002, is de focus van de Turkse buitenlandpolitiek sterk verschoven. Initieel was het land voornamelijk gericht op het Westen, maar nu lijkt het vooral de rol van regionale grootmacht op zich te willen nemen. Turkije wil zich opwerpen als de niet-gecontesteerde leider van de soennitische moslimwereld. Een terugkeer naar de zogenaamde glorie-dagen van het Ottomaanse Rijk wordt door veel aanhangers van het Turkse regime als wenselijk beschouwd.

Al na de val van de Iraakse dictator Saddam Hoessein in 2003 toonde Turkije aan dat het zou proberen zich actief te mengen in de binnenlandse politiek van de omliggende landen. Zo steunde Turkije in Irak de soennitisch-islamitische Iraakse Islamitische Partij (IPP). Die partij is gelieerd aan de Moslimbroederschap, een wereldwijde radicaal soennitisch-islamitische beweging die seculiere democratische regeringen omver wil werpen en vervangen door een islamitisch kalifaat dat gestoeld is op de sharia. Met een dergelijk bewind hoopte de Turkse regering onder meer dat Irak zou kunnen helpen bij de bestrijding van de Koerden, die een onafhankelijke staat willen stichten in het noorden van Irak en Syrië en in het oosten van Turkije.

De Turkse regering steunde ook vrijwel meteen Hamas in de Gazastrook. Hamas is een radicaalislamitische beweging die een afsplitsing van de Egyptische Moslimbroederschap is. De politieke beweging is verantwoordelijk voor verschillende aanslagen op Israëliische burgers en soldaten, en wordt door de Europese Unie beschouwd als een terroristische organisatie. Gedurende de zogenaamde Arabische Lente, die begon in 2011, steunde Turkije opnieuw openlijk partijen die aan de Moslimbroederschap verbonden waren. Het hoopte op die manier ondemocratische islamitische regimes in de Arabische wereld te creëren die zich zouden alliiëren met Turkije, ten koste van een eventuele democratische ontplooiing van de Arabische landen. Toen Turkije vaststelde dat het in Syrië zijn doel niet kon bereiken, is het er terroristische rebellen beginnen te steunen. Op die manier draagt het actief bij aan de verdere destabilisering van het land en aan het lijden van het Syrische volk.

Gedurende de migratiecrisis van 2015 toonde Ankara aan dat het ook de confrontatie met Europa niet uit de weg zou gaan. Zo ondernam Turkije geen enkele poging om de massale stroom migranten naar Europa tegen te houden. De Turkse regering gebruikte integendeel de migratiecrisis als chantagemiddel om Europa op de knieën te dwingen. Ten gevolge van die chantage verkreeg Turkije, in het kader van de zogenaamde vluchtelingendeal die het met de Europese Unie sloot, maar liefst zes miljard euro. Turkije dreigde er in maart 2020 mee de vluchtelingendeal op te blazen en hield, tegen de gemaakte afspraken in, migranten niet langer tegen op hun doortocht naar Europa. Er waren ook berichten dat Turkije al actief migranten dwong om naar Europa te vertrekken, wat leidde tot schrijnende en onmenselijke omstandigheden in de Turks-Griekse grensregio. De Turkse regering gaf aan meer

financiële middelen van Europa te willen voor de opvang van migranten. Exacte cijfers over hoeveel Turkije zelf gedurende die jaren geïnvesteerd heeft in de opvang van migranten, zijn echter onvindbaar.

De laatste maanden lijkt Turkije zich echter steeds agressiever te gedragen en gaat het steeds minder de confrontatie uit de weg om te bereiken wat het wil.

In 2011 sprak de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een wapenembargo uit tegen Libië.¹ De bewijzen stapelen zich echter op dat Turkije dat wapenembargo niet respecteert. Op 10 juni 2020 werd het Franse fregat Courbet, dat een controlemissie op het embargo uitvoerde, verhinderd om een Turks vrachtschip te controleren dat ervan werd verdacht wapens naar Libië te smokkelen. Op die manier saboteert Turkije actief de veiligheidsmissies van zijn NAVO-bondgenoten.

Eind 2019 sloot Turkije een akkoord met de door de Verenigde Naties erkende Libische Regering van Nationaal Akkoord (Government of National Accord of GNA) over de afbakening van maritieme grenzen in de oostelijke Middellandse Zee. Turkije wil de olie- en gasvoorraden die zich in die wateren bevinden, voor zichzelf opeisen. Het wil zich ook profileren als een maritieme grootmacht, ten koste van de soevereine rechten van onder meer Griekenland en Cyprus in het gebied. Het lijkt erop dat Turkije een escalatie nog steeds niet uit de weg wil gaan. Begin september 2020 startte de Turkse marine onder de strijdvaardige naam Middellandse Zeestorm met militaire oefeningen in het gebied dat door Griekenland en Cyprus geclaimd wordt als exclusief economische zone. Ook is er de regelmatige passage van het Turkse onderzoeksschip, de Oruç Reis, vergezeld door militaire schepen, in Griekse territoriale wateren voor de kust van Kastellorizo en voert de Turkse regering illegale proefboringen in het gebied uit. Bovendien dreigde de woordvoerder van de regeringspartij AKP er opnieuw mee "de poort naar Europa te openen" als de Europese Unie tot sancties zou besluiten. Het dreigen met een georkestreerde migratiecrisis is de laatste jaren geworden tot een van de favoriete politieke chantagemiddelen van president Erdogan.

Ook op het Cypriotische eiland zelf pookt Turkije de onlusten ondertussen verder op. In 1974 viel Turkije het noordelijke deel van het eiland binnen en bezette het gebied. Duizenden Grieks-Cypriotische inwoners moesten vluchten voor het Turkse leger. Vervolgens werd de Turkse Republiek Noord-Cyprus opgericht, die tot op de dag van vandaag door geen enkel land, op Turkije na, erkend wordt. Er zijn bovendien nog steeds duizenden Turkse militairen op het eiland aanwezig. De stad Varosha (de Turkse benaming is Maras) stond ooit bekend als 'de Franse Riviera van Cyprus'. Met de Turkse inval werden de 30.000 Grieks-Cypriotische inwoners uit de stad verdreven. De stad is sindsdien een spookstad die bewaakt wordt door het Turkse leger. In 1984 werd een resolutie door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties² aangenomen die stelde dat pogingen om Varosha te laten bewonen door andere personen dan de eigen inwoners, ontoelaatbaar is. De stad staat symbool voor de schade die werd aangericht door de Turkse invasie. Onlangs echter kondigde de premier van de zelfverklaarde Republiek Noord-Cyprus aan dat anderhalve kilometer van het strand van Varosha geopend zal worden. "Als God het wil, zullen we donderdag het strand van Maras beginnen te gebruiken, samen met onze bevolking", zo stelde de premier van Noord-Cyprus. Hij dreigt daarmee de resolutie van de VN-Veiligheidsraad te schenden, maar kan rekenen op de volle steun van president Erdogan. De Europese Unie liet bij monde van de hoge vertegenwoordiger voor het buitenlands beleid van de EU, Josep Borrell, weten dat "volledig respect voor de VN-resoluties essentieel blijft".

Het meest recente conflict waarin Turkije een destabiliserende rol speelt en escalatie in de hand werkt, is dat tussen Armenië en Azerbeidzjan over de betwiste

¹ Resolutie 1970 van de VN-Veiligheidsraad, aangenomen op 26 februari 2011.

² Resolutie 550 van de VN-Veiligheidsraad, aangenomen op 11 mei 1984.

regio Nagorno-Karabach. Bij de recente escalatie zijn ondertussen al honderden levens verloren gegaan. Armenië en Azerbeidzjan bevinden zich beide in een staat van oorlog. De gewelddaden dreigen door de Turkse betrokkenheid een internationalere dimensie te krijgen. De Turkse regering beschouwt de Turkssprekende Azeri als een natuurlijke bondgenoot en heeft ook economische belangen in het gebied. Daarnaast zou president Erdogan Azerbeidzjan niet alleen militair steunen met de levering van drones en ander wapenmateriaal, maar zouden ook Syrische huurlingen naar het gebied gezonden worden. De Franse president Emmanuel Macron sprak over de inzet van "jihadistische strijders" en het "overschrijden van een rode lijn". Ook waren er berichten dat een Turkse F-16 een Armeens SU-25-gevechtsvliegtuig zou hebben neergeschoten boven Armeens grondgebied. In plaats van de invloed over Azerbeidzjan te gebruiken om het conflict te doen bedaren, gooit Turkije juist olie op het vuur door resoluut de kant van Azerbeidzjan te kiezen en zich direct in het conflict te mengen.

Johan DECKMYN
Kristof SLAGMULDER
Carmen RYHEUL
Chris JANSSENS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de actieve inmenging van de Turkse overheid in de binnenlandse politiek van verschillende Arabische landen ten voordele van radicaalislamitische bewegingen;
 - 2° de regelmatige bedreigingen van Turkije aan het adres van de Europese Unie dat het migranten actief naar Europa zou sturen;
 - 3° de regelmatige schending van de soevereiniteit van zowel Griekenland als Cyprus door de Turkse overheid;
 - 4° het internationaal zeerecht dat is vastgelegd in het VN-Zeerechtsverdrag (United Nations Convention on the Law of the Sea of UNCLOS) en in internationaal gewoonterecht;
 - 5° resolutie 550 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, aangenomen op 11 mei 1984, die de status van de Cypriotische stad Varosha beschermt;
 - 6° resolutie 1970 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, aangenomen op 26 februari 2011, die een wapenembargo tegen Libië instelt;
 - 7° resolutie 2357 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, aangenomen op 12 juni 2017, die landen toestaat om schepen te inspecteren die verdacht worden van het schenden van het wapenembargo tegen Libië;
- overwegende dat:
 - 1° de Turkse regering door middel van het akkoord met de Libische Regering van Nationaal Akkoord (Government of National Accord of GNA) over de afbakening van de exclusief economische zone, de soevereiniteit van Griekenland en Cyprus bedreigt en het internationaal zeerecht schendt;
 - 2° al sinds 1974 ongeveer 37 procent van het territorium van Cyprus onrechtmatig bezet wordt door Turkije;
 - 3° de regelmatige passage van het Turkse onderzoeksschip Oruç Reis, vergezeld door militaire schepen, in Griekse territoriale wateren voor de kust van Kastellorizo en de illegale proefboringen die het sinds 10 augustus 2020 uitvoert in de oostelijke Middellandse Zee, schendingen van het internationaal zeerecht inhouden;
 - 4° de Turkse president Erdogan, geconfronteerd met internationale kritiek op het Turkse optreden in de oostelijke Middellandse Zee, verklaarde: "Ze zullen begrijpen dat Turkije politiek, economisch en militair sterk genoeg is om de immorele kaarten en documenten te verscheuren.";
 - 5° de actie waarbij het Franse fregat Courbet werd verhinderd om een Turks vrachtschip te controleren dat verdacht werd van wapensmokkel naar Libië, een schending uitmaakt van resolutie 2357 (2017) van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties;
 - 6° de Turkse regering de beslissing van de zelfverklaarde Republiek Noord-Cyprus steunt om anderhalve kilometer van het strand van Varosha te heropenen voor de Turkse bevolking, wat een schending inhoudt van resolutie 550 (1984) van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties;
 - 7° er steeds meer zekerheid bestaat over de politieke en militaire inmenging van Turkije in het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan over de betwiste regio Nagorno-Karabach;

- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° het Turkse optreden in de oostelijke Middellandse Zee ten strengste te veroordelen;
 - 2° de Turkse inmenging in het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan over de betwiste regio Nagorno-Karabach ten strengste te veroordelen;
 - 3° de Turkse overheid op te roepen de soevereiniteit van Cyprus te respecteren;
 - 4° bij de federale overheid, de andere gewestelijke overheden en de Europese Commissie aan te dringen op sancties tegen Turkije en op de onmiddellijke stopzetting van de toetredingsonderhandelingen van het land met de Europese Unie;
 - 5° op te roepen tot de beëindiging van het NAVO-lidmaatschap van Turkije (NAVO: Noord-Atlantische Verdragsorganisatie);
 - 6° de Turkse ambassadeur over die kwesties aan te spreken en erop aan te dringen dat Turkije het internationaal zeerecht respecteert, alsook de soevereiniteit van de staten waarin het invloed probeert te verwerven.

Johan DECKMYN
Kristof SLAGMULDER
Carmen RYHEUL
Chris JANSSENS